

Dislexia-Ghidul profesorului și al părinților

Inspectoratul Școlar Județean
Iași

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Chirilă, Mihaela

Dislexia : ghidul profesorului și al părinților / prof. logoped
Chirilă Mihaela, prof. logoped Alina Mendelovici, prof. logoped
Milici Roxana-Cristina. - Iași: Editura Spiru Haret, 2016
ISBN 978-973-579-264-0

I. Mendelovici, Alina

II. Milici, Roxana Cristina

376.36

616.89-008.434.5

Editura „Spiru Haret”

Casa Corpului Didactic Str. Octav Botez 2 A, Iasi, 700116

Telefon: 0232/210424; fax: 0232/210424

E-mail: ccdis@gmail.com, Web: www.ccdis.ro

ISBN 978-973-579-264-0

© Editura „Spiru Haret”

Proiect Erasmus+ “Hidden stars”

2014-1-TR01-KA201-013001

Realizatori

Prof. logoped Chirilă Mihaela

Prof. logoped Alina Mendelovici

Prof. logoped Milici Roxana-Cristina

Au colaborat:

Prof. dr. Camelia Gavrilă- inspector școlar general

Prof. Gabriela Conea, inspector școlar proiecte educaționale

Prof. dr. Genoveva Aurelia Farcaș, inspector învățământ primar

Prof. Gabriela Raus, inspector școlar învățământ special

Prof. Gabriela Popa –director Școala Gimnazială “D. Sturdza”, Iași

IASI, 2015

1. CE ESTE DISLEXIA?

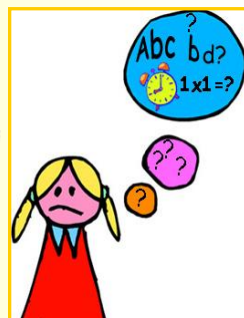
Dislexia este o tulburare de învățare manifestată printr-o incapacitate parțială și persistentă de achiziție a citirii.

Tulburarea de învățare **NU** este o boală, ci o modalitate specială de prelucrare a informației.

Important

Copilul dislexic este cel care din condiționări intrinseci nu poate deprinde tehnicile cititului și nu cel care din diferite cauze exterioare nu a învățat să citească!

**D
I
S
L
E
X
I
C
U
L**

- ☆ nu prezintă deficiențe senzoriale,
- ☆ nu este un deficient mintal,
- ☆ nu este un copil cu o frecvență școlară neregulată,
- ☆ nu este o consecință a unei metodologii inadecvate sau a unui mediu socio-cultural inadecvat, chiar dacă pot exista unele coincidențe.

Copilul dislexic este constant sub media clasei, progresul realizat în înțelegerea citirii fiind semnificativ sub nivelul așteptat prin raportare la:

- * aptitudinile intelectuale ale copilului și
- * timpul alocat învățării cititului.

Important

**Cadrele didactice care lucrează
cu elevii dislexici
afirmă despre aceștia că:**

**AR PUTEA AVEA REZULTATE MULT MAI BUNE,
DEȘI SE OBSERVĂ STRĂDANIA DEPUȘĂ.**

După doi ani de școală, citirea este nesigură, lentă, ezitantă, plină de greșeli, omisiuni, inversiuni, întreruptă de pauze lungi între cuvinte sau la mijlocul acestora.

DISLEXIA între
PERCEPȚIE și **REALITATE**

Pentru o mai bună înțelegere a ceea ce este dislexia este necesar să pornim de la analiza percepțiilor existente despre această tulburare, decelând între ceea ce este fals și ceea ce este adevărat.

Percepție :
Dislexia este
o tulburare
foarte rară.

REALITATE

Conform cercetărilor efectuate de EDA (European Dyslexia Asociation), segmentul prsoanelor din Europa

care prezintă dislexie este de aproximativ 5-12 procente din populație. În S.U.A., NIH (The National Institutes of Health), a arătat că dislexia afectează 5-10% din populație cu o creștere estimată la 17 %.

Unii oameni pot avea forme medii în timp ce alții o pot experimenta într-o formă mai severă. Din păcate, numai unul din 10 dislexici, afirmă specialiștii din acest

instituit, beneficiază de un program personalizat de intervenție și primește servicii speciale de educație, pentru a fi ajutați în învățarea cititului.

Percepție :
Dislexia este
o problemă ce
ține de o
anumită etapă,
ea dispare
odată cu
creșterea.

REALITATE

Dislexia este o problemă care durează toată viața.

Monitorizarea persoanelor dislexice arată că dizabilitatea persistă și la maturitate. Totuși, mulți dislexici învață să citească corect, însă continuă să citească lent, fără a exista automatizarea actului.

Percepție :

**Persoanele
inteligente nu
pot fi dislexici
și nu pot să
aibă o
dificultate de
învățare.**

REALITATE

**Nu există absolut nicio
legătură între dislexie și
inteligență, dislexicii pot
avea coeficient de
inteligență ridicat,
mediu sau scăzut exact ca și restul
populației neafectată de dislexie.**

Știați că...

Au fost diagnosticați cu dislexie:

Oamenii politici:

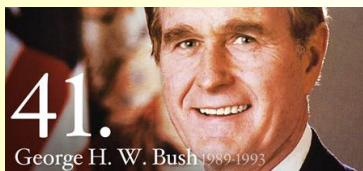
Jefferson 1801-1809

John F. Kennedy 1961-1963

George W. Bush 2001-2009

George H. W. Bush 1989-1993

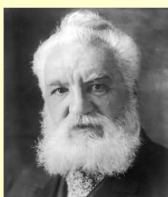
Oamenii de știință:

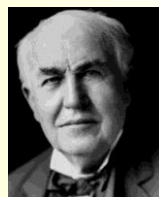
Michael Faraday

Pierre Curie

Alexander Graham Bell

Thomas Alva Edison

**Dacă doriți să cunoașteți și alte persoane faimoase care au
acest diagnostic puteți intra pe www.dyslexia.com**

Percepție :

Persoanele cu dislexie nu pot citi.

REALITATE

Cei mai mulți copii cu dislexie pot citi chiar dacă la un nivel de începător. Silabisirea/cititul pe litere este unul

dintre semnalele de alertă clasice care ar trebui să preocupe părinții și profesorii. Este important să testezi un copil încă din perioada preșcolară pentru a identifica orice problemă și a încerca să previi dificultățile majore chiar înainte de a începe procesul de achiziționare a cititului, intervenind în aria psihomotricității, abilităților de procesare fonologică, etc. Persoanele cu dislexie pot deveni cititori destul de buni dacă beneficiază de intervenție potrivită.

Percepție :

Orice copil care inversează litere sau cuvinte are dislexie.

REALITATE

Inversiunea literelor și cuvintelor sunt obișnuite în primele faze ale învățării scris-cititului atât la copiii dislexici, cât și la cei care nu sunt suspectați de această tulburare. Totuși, dacă acest fenomen nu se oprește

după 2 ani de învățare a scris-cititului, intervine un semnal de alarmă pentru dislexie. Deoarece mulți oameni în mod eronat cred că inversiunea literelor definește dislexia, copiii

care nu fac inversiune de litere sunt trecuți cu vederea și nu sunt trimiși la specialist pentru a li se stabili diagnosticul.

Percepție :

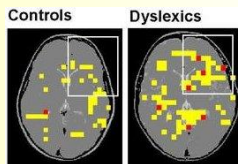
Copiii cu dislexie sunt leneși, ei ar trebui să încerce mai mult. Cine exersează cititul suficient de mult nu va avea dislexie.

REALITATE

Lipsa cunoștințelor despre această tulburare printre educatori și părinți determină ca acești copii să fie

etichetați ca leneși. Cercetările au arătat, utilizând tehnologia de imagistică prin rezonanță magnetică funcțională (MRI), că persoanele care au dislexie își folosesc o parte diferită a creierului atunci când citesc, apărând un model anormal al

funcționării. Dacă elevii cu dislexie nu primesc tipul potrivit de intervenție, ei întâmpină adesea mari dificultăți în școală, în ciuda faptului că sunt isteți, motivați și petrec ore întregi la realizarea temelor pentru acasă.

Percepție :

Dislexia afectează mai mult băieții decât fetele.

REALITATE

Dizabilitățile de citit ale băieților sunt într-adevăr identificate mai des ca ale fetelor, dar studiile indică faptul că asemenea identificări

sunt părtinitoare. Prevalența actuală a tulburării este aproape identică la cele 2 sexe. Deci, de ce sunt mai mulți băieți trimiși la testare decât fete? Este din cauza comportamentului lor. Se observă că, dacă băieții din prima, a doua și a treia clasă nu-și pot face sarcinile din clasă sau temele de acasă, ei devin frustrați și se comportă în acest sens. Acest comportament este evident pentru părinți și profesori, fiind un semnal de alarmă, necesitând o investigație suplimentară a copilului. Pe de altă parte, când fetele din primele clase nu-și fac temele, ele au tendința să fie liniștite și să încerce să rămână invizibile. Astfel, ele nu sunt observate așa de devreme. Adesea, dislexia lor nu este descoperită decât mai târziu.

Percepție :

Dislexia poate fi vindecată sau ajutată cu medicamente, ulei de pește, ochelari cu lentile colorate, exerciții de vedere, remedii homeopate.

REALITATE

Niciunul dintre aceste remedii nu are o bază efectivă a unei evidențe științifice. Dislexicii au nevoie de intervenție de specialitate, explicită și sistematică. Terapia logopedică este demersul esențial.

2. SEMNELE predispoziției spre DISLEXIE

Diagnosticul de dislexie se poate pune începând cu clasa a II-a, când manifestările dislexo-disgrafice au un caracter constant și tendința de a se agrava, dar **simptomele predispoziției spre dislexie pot fi observate încă din perioada preșcolară!**

**Semne
care
pot fi
observate
în
vorbirea
copilului:**

- ☆ a început să vorbească mai târziu în comparație cu alți copii;
- ☆ învață greu cuvinte noi, nume, expresii, iar cuvintele nou învățate nu se integrează în vocabularul activ;
- ☆ are greutate în găsirea cuvintelor, uneori își amintește greu chiar și cuvinte simple, utilizate zilnic;
- ☆ îi creează greutate pronunția unor cuvinte mai lungi sau necunoscute;
- ☆ tulburările de pronunție se corectează cu dificultate cu toate că participă regulat la ședințele de terapie logopedică;
- ☆ se exprimă greu, îi lipsește capacitatea de evidențiere a esențialului;
- ☆ vorbește incorect din punct de vedere gramatical;
- ☆ atunci când dorește să povestească o anumită experiență sau să-și exprime opinia, sare de la o idee la alta, formularea fiind lipsită de coerență;
- ☆ nu ascultă cu plăcere povești, nu pune întrebări referitoare la întâmplările din poveste.

**Semne
care
pot fi
observate
în
percepția
auditivă:**

- ☆ deși rezultatul este negativ la testul de audiometrie, pune întrebări repetate de parcă n-ar auzi sau n-ar înțelege ceea ce i se spune;
- ☆ nu poate identifica dacă un anumit sunet este prezent sau nu într-un cuvânt;
- ☆ are probleme în despărțirea unui cuvânt în sunetele component;
- ☆ percepe incorect ordinea sunetelor într-un cuvânt ;
- ☆ nu diferențiază consoanele surde de cele sonore:

c-g t-d s-z
f-v ș-j p-b

**Semne
care
pot fi
observate
în
percepția
vizuală:**

- ☆ observă sau recunoaște greu persoane cunoscute pe stradă, în mulțime;
- ☆ observă sau recunoaște greu un anumit obiect într-o mulțime de obiecte (exemplu: o jucărie pe raftul cu jucării, o haină din dulap, etc.);
- ☆ observă foarte greu o particularitate a unui obiect;
- ☆ are greutate în distingerea unui fragment dintr-o imagine;
- ☆ nu observă diferența dintre două imagini, în fișele de lucru confundă figurile asemănătoare ca formă;
- ☆ nu poate realiza construcții din cuburi după modele date;
- ☆ nu poate realiza un desen după model, nu urmărește mișcarea mâinii cu privirea.

**Semne
care
pot fi
observate
la nivelul
psihomotricității
copilului:**

- ☆ lateralitate nedevelopată, nu este clar dacă este dreptaci sau stângaci,
- ☆ a început să meargă târziu în comparație cu alți copii, mișcările au fost mult timp nesigure, neordonate,
- ☆ mișcările copilului sunt nesigure, nu sunt armonice, simțul echilibrului este slab dezvoltat,
- ☆ nu cunoaște denumirea părților corpului, le confundă,
- ☆ nu are capacitatea de a se orienta în spațiu, este nesigur sau se rătăcește și în locuri cunoscute, de exemplu pe culoarele grădiniței,
- ☆ confundă direcțiile dreapta – stânga, se gândește mult care îi este mâna stângă și cea dreaptă.
- ☆ percepe greșit pozițiile spațiale, nu poate urmări instrucțiunile referitoare la mișcări, nici dacă acestea îi sunt prezentate,
- ☆ prezintă incapacitate de reversibilitate și transpunere;
- ☆ prezintă incapacitatea de a sesiza ordinea și succesiunea evenimentelor, durata intervalelor,
- ☆ prezintă incapacitatea de a organiza timpul.

Important

Există un număr mare de stângaci printre dislexici.
Stângăcia în sine nu este un semn sigur de
predispoziție spre dislexie.
Problema apare în cazul **CONTRARIERII stângăciei!**

REEDUCAREA STÂNGĂCIEI

Schemele operaționale ale mâinii stângi, integrate la nivelul emisferei drepte, vor frâna procesul de elaborare a schemelor mișcărilor de execuție grafică ale mâinii drepte, ducând astfel la apariția unor greșeli tipice: deformări ale literelor, inversări ale succesiunii literelor în cuvinte, omisiuni, contopiri de cuvinte, scris în oglindă, neregularități în dimensiunea literelor, etc.

La anumiți copii pot fi observate mai multe din simptomele prezentate, la alții numărul simptomelor este mai mic, dar gravitatea lor este considerabil mai mare.

Identificarea tulburărilor de achiziție școlară poate fi făcută doar în ciclul primar al învățământului, după ce copilul a experimentat insuccesul, cu consecințe negative asupra întregii sale dezvoltări.

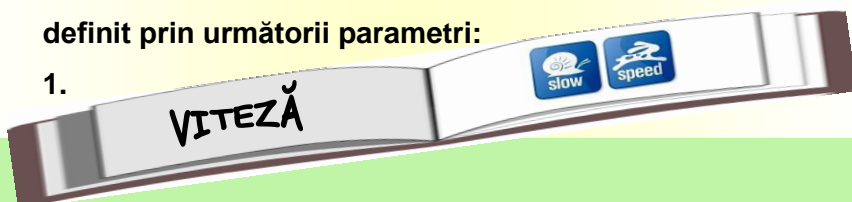
Prin urmare, depistarea timpurie a semnelor care indică predispoziție pentru manifestarea simptomelor dislexice va permite instituirea unor măsuri adecvate și desfășurarea activităților de intervenție recuperatorie începând din perioada preșcolară!

3. Manifestările **DIS** LEXICE

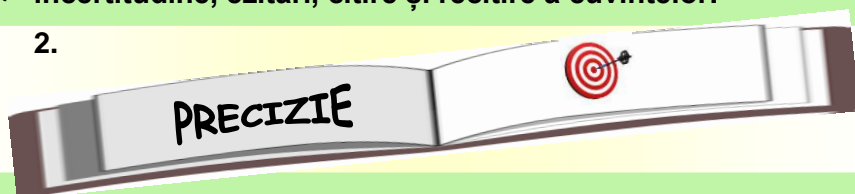
Modul în care un copil dislexic execută actul citirii este definit prin următorii parametri:

1.

- ☆ ritm lent - dislexicii scriu și citesc extrem de încet în raport cu colegii lor de aceeași vârstă;
- ☆ este vizibil faptul că citirea presupune efort deosebit;
- ☆ incertitudine, ezitări, citire și recitare a cuvintelor.

2.

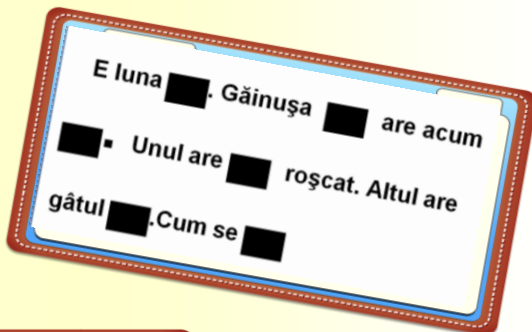

- ☆ substituiri, omisiuni sau adăugiri de sunete sau cuvinte;
- ☆ dificultăți în corelarea complexului sonor cu simbolul grafic și în înțelegerea sensului convențional al simbolurilor lexiei;
- ☆ confuzii între literele asemănătoare din punct de vedere optic (d-p-b, u-n, m-n, etc) sau fonetic (f-v, p-b, c-g, etc)
- ☆ citire de la dreapta la stânga;
- ☆ greutăți în trecerea de pe rândul citit pe rândul următor și tendința de a-l sări;
- ☆ mișcări ale buzelor și emiterea unor vocale ce dau impresia existenței unor cuvinte parazite în vorbire.

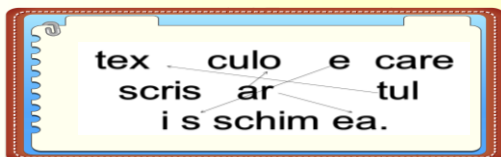
**Persoane diagnosticate cu dislexie
au relatat că:**

► percep
unele cuvintele
ca fiind blocuri
compacte

► percep
unele cuvintele
ca fiind pete
de culoare

► percep
literele neclar,
dublate sau în
ceață fără
a avea probleme
oftalmologice

► literele sau
cuvintele își
schimbă poziția,
par a se muta
în diferite locuri

3.

NIVELUL ÎNTELEGERII

Sunt descrise următoarele situații posibile:

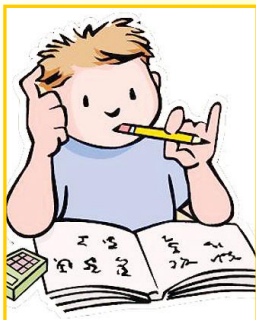
- ☆ citire lentă și înțelegere relativ bună;
- ☆ citire lentă și slabă înțelegere;
- ☆ citire rapidă, dar înțelegere slabă.

4.

INDICATORI GENERALI

- ☆ pune capul pe birou pentru a citi;
- ☆ acuză dureri de cap, are ochii roșii, umezi, oboseți după o perioadă scurtă de lectură,

Un copil dislexic va avea întotdeauna și tulburări de scriere deoarece scris - cititul în sine reprezintă un proces dual în toate planurile, asemănător unei monede cu două fețe!

Pentru o evaluare corectă este necesară colaborarea dintre cadrele didactice care lucrează cu elevul la clasă și specialistul logoped

Chestionarul următor evidențiază riscul de dislexie pe care îl poate prezenta un copil. Chestionarul trebuie completat de echipa de specialiști: cadrele didactice, logopezii și psihopedagogii care lucrează cu copii din clasa întâi și din clasa a doua din școala primară.

		niciodată	rar	uneori	adesea	întotdeauna	scorul
1	Copilul poate realiza mișcări motorii de bază cum ar fi: să țină creionul, să meargă pe o linie dreaptă etc.						
2	Copilul are dificultăți în coordonare, precum să prindă o minge, să se cațere pe o frânghie etc.						
3	Copilul poate executa sarcini care presupun abilități motorii fine: să se lege la șireturi, să taie cu foarfeca, să-și încheie nasturii						
4	Copilul se plânge de dureri de cap, amețeli sau dureri abdominale după o scurtă perioadă de citit						
5	Copilul dă impresia că are probleme de vedere în timp ce citește, neconfirmate de examenul oftalmologic						
6	Copilul se supără mai mult decât este normal atunci când întâmpină o problemă în îndeplinirea unei sarcini						
7	Copilul acceptă foarte greu schimbările precum schimbarea profesorului, schimbarea colegului de bancă, etc.						
		15					

8	Copilul se poate concentra pe ce are de făcut						
9	Copilul își poate îndeplini responsabilitățile și îndatoririle						
10	Copilul este iritabil						
11	Copilul citește și recitește cuvintele având dificultăți evidente în înțelegerea sensului						
12	Copilul scrie și citește mult mai lent decât colegii de aceeași vârstă						
13	Copilul vorbește corect din punct de vedere gramatical						
14	Copilul omite cuvinte sau un rând întreg atunci când citește sau scrie						
15	Copilul poate copia de pe tablă cu ușurință						
16	Copilul poate spune literele din alfabet într-o ordine corectă						
17	Copilul poate asocia litera cu sunetul corespunzător						
18	Copilul scrie în oglindă unele cuvinte precum: rac-car, mare-eram, etc						
19	Copilul inversează unele litere sau numere precum: d-p, u-n, 6-9						
20	Copilul poate recunoaște diferite sunete, precum sunetele animalelor sau a diferitelor instrumente musicale						
21	Copilul poate spune zilele săptămânii și lunile anului în ordine corectă						
22	Copilul poate asocia cifra scrisă cu cuvântul care o desemnează						
23	Copilul citește fără să respecte semnele de punctuație precum punctul, virgula, semnul exclamării, etc.						
24	Copilul confundă conceptele opuse precum ieri-mâine,						

	Înăuntru-în afară, înainte-după.					
25	Copilul are dificultăți în a învăța direcțiile dreapta-stânga					
26	Copilul are dificultăți în a urma un traseu familiar					
27	Copilul face confuzii între consoanele surde și cele sonore precum: f-v, c-g, și între cele cu punct de articulare apropiat r-l, s-ț					
28	Copilul are dificultăți în a estima timpul care îi este necesar pentru a efectua o anumită acțiune					
29	Copilul vorbește tensionat și cu efort suplimentar					
30	Copilul are dificultăți în a realiza operații matematice de bază, precum adunarea și scăderea numerelor până la 20					

SCOR TOTAL.....

COTARE

	niciodată	rar	uneori	adesea	întotdeauna
1	0	1	2	3	4
2	4	3	2	1	0
3	0	1	2	3	4
4	4	3	2	1	0
5	4	3	2	1	0
6	4	3	2	1	0
7	4	3	2	1	0
8	0	1	2	3	4
9	0	1	2	3	4
10	4	3	2	1	0
11	4	3	2	1	0
12	4	3	2	1	0
13	0	1	2	3	4

14	4	3	2	1	0
15	0	1	2	3	4
16	0	1	2	3	4
17	0	1	2	3	4
18	4	3	2	1	0
19	4	3	2	1	0
20	0	1	2	3	4
21	0	1	2	3	4
22	0	1	2	3	4
23	4	3	2	1	0
24	4	3	2	1	0
25	4	3	2	1	0
26	4	3	2	1	0
27	4	3	2	1	0
28	4	3	2	1	0
29	4	3	2	1	0
30	4	3	2	1	0

SEMNIFICAȚIA SCORULUI:

0-29 – dislexie;

30-59 – risc crescut de dislexie;

60-89 – risc usor;

90-120 – fără risc.

4. STRATEGII DE INTERVENȚIE

CUM putem ajuta
un copil dislexic
în școală?

PRIMUL PAS

De la ce pornim?

...de la o bună înțelegere a particularităților fiecărui copil.

CUNOAȘTEREA

- ☀ punctelor tari/aptitudini – pentru a fi VALORIFICATE
 - ☀ punctelor slabe/deficiențe – pentru a fi DEPĂȘITE
 - ☀ necesităților copilului – pentru a li se
- RĂSPUNDE ADECVAT**

Nu fiți centrat pe problemele întâmpinate,
ci, mai întâi, încercați
să descoperiți talentul copilului,
să aflați interesele acestuia,
să vă concentrați pe resursele de care acesta dispune!

**Țineți cont de faptul că majoritatea dislexicilor
au emisfera cerebrală dreaptă dominantă!**

Emisfera cerebrală dreaptă

Atunci când vă concepeți o strategie de lucru, puteți porni de la caracteristicile persoanelor cu emisfera cerebrală dreaptă dominantă :

- ☆ preferă instrucțiunile vizuale cu multe exemple grafice;
- ☆ rezolvă problemele prin intuitive;
- ☆ caută tiparele și configurațiile;
- ☆ caută similitudinile;
- ☆ sunt spontane și imprevizibile;
- ☆ le place să pună în scenă poveștile;
- ☆ le place să interacționeze afectiv cu ceilalți;
- ☆ le place să viseze;
- ☆ devin agitați în timpul explicațiilor verbale îndelungate;
- ☆ preferă să învețe prin explorare liberă;
- ☆ sunt înzestrați pentru a evidenția relațiile dintre idei;
- ☆ prefera lucrul în grup.

RECOMANDĂRI GENERALE

Constatați dificultățile cu care se confruntă un dislexic, **FĂRĂ A PUNE O ETICHETĂ COPILULUI**, ci doar pentru a concepe un plan de acțiune pentru depășirea problemelor!

Știați că...

Profesorii spuneau despre el:

„Este
prea prost
ca să poată
învăța!”

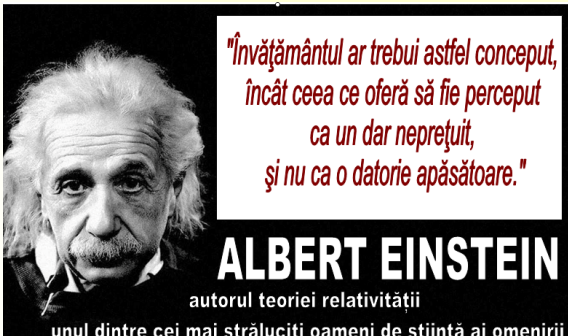
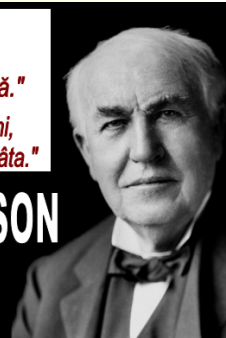
*„Nu am dat greș.
Pur și simplu am descoperit
10.000 de idei care nu funcționează.”*

*„Aș vrea să pot să trăiesc 300 de ani,
cred că am idei cât să muncesc pe-atâta.”*

THOMAS ALVA EDISON

important inventator

și om de afaceri american

„Este încet
în gândire,
nesociabil
și pierdut în
visele sale
nebunești...”

„Este
un leneș,
incapabil
să citească.”

„Nu poate
Citi,
pentru că
nu depune
suficiente
eforturi. ”

„Nu va reuși
nimic în viață,
pentru că
nu știe
să scrie și
să
citească.”

*"Nu le spune niciodată
oamenilor
cum să facă lucrurile.
Spune-le ce vrei să realizeze
și ei te vor surprinde
cu ingeniozitatea lor."*

General GEORGE S. PATTON
general al armatei S.U.A.
unul din cei mai buni strategii

Copiii dislexici conștientizează faptul că realizările lor nu satisfac cerințelor părinților și a cadrelor didactice și că rezultatele obținute nu sunt pe măsura eforturilor pe care le-au depus. În consecință, se simt incapabili, inferiori celorlalți colegi!

Copilul dislexic trebuie ajutat să își construiască **O IMAGINE POZITIVĂ DESPRE SINE!** Cadrele didactice, prin atitudinile și comportamentul lor, îi vor arăta copilului că : este încurajat, lăudat, este vorbește cu respect, pe un cald, i se acordă atenție. Mesajul de valoare și unicitate transmis de educator este foarte important în dezvoltarea unei personalități armonioase ! Elevii cu stimă de sine ridicată:

- ☆ interpretează situațiile noi ca fiind provocatoare, nu amenințătoare;
- ☆ preferă independența;
- ☆ își asumă responsabilități;
- ☆ se implică în rezolvarea unor sarcini noi;
- ☆ își exprimă adecvat emoțiile pozitive și pe cele negative;
- ☆ își asumă consecințele acțiunilor lor;
- ☆ sunt mândri de realizările lor.

Elevii cu stimă de sine scăzută:

- ☆ sunt nemulțumiți de persoana lor în general;
- ☆ evită responsabilitățile sau sarcinile noi;
- ☆ se simt lipsiți de valoare;
- ☆ refuză să își asume consecințele faptelor lor;
- ☆ manifestă toleranță scăzută la frustrare;
- ☆ manifestă rezistență scăzută la presiunile negative ale grupului;
- ☆ își exprimă într-o manieră inadecvată emoțiile sau și le neagă.

Stabiliți scopuri realiste,

exprimați expectanțe
rezonabile
față de copilul dislexic,

Important

Înlăturați standardele exagerate privind performanțele sale și înlocuiți-le cu așteptări care să țină cont de posibilitățile reale ale acestuia, evitând astfel nereușitele și situațiile de devalorizare!

Feedback-ul imediat și valorizarea acordată au UN EFECT MOTIVATOR PUTERNIC, mult mai mare decât cel al mustrărilor.

Nu considerați ca fiind natural tot ceea ce știe copilul, ci arătați-i că sunteți mulțumiți de orice mică realizare!

Atunci când observați că există o perturbare în dezvoltarea copilului, în activitatea lui școlară, APELAȚI LA SPECIALIȘTI: psiholog, logoped, profesor de sprijin, medic, mediator școlar, etc.

Este necesară o înțelegere holistică a cazului cu acțiuni corelate pe nivele de evaluare, învățare, stimulare, compensare și recuperare.

RECOMANDĂRI SPECIFICE pentru dezvoltarea abilităților necesare însușirii scris-cititului

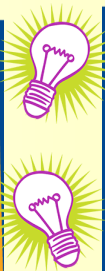
În ultimul deceniu, în literatura străină de specialitate și mai discret în cea română, a fost lansat conceptul de " conștiință fonematică și fonologică", performanța la care ar trebui să ajungă preșcolarul mare, înaintea debutului procesului de învățare a scris-cititului.(Burlea, G. , *Tulburările limbajului scris-citit*, Editura Polirom, Iași, 2007). Formarea conștiinței fonemateice este un obiectiv prioritar pentru prevenția dislexiilor, dacă și numai dacă, vom aborda cu maximum de profesionalism dictonul latinesc "Praevenire melius est quam praeveniri" (A preveni e mai ușor decât a trata).

Acordați o atenție sporită dezvoltării abilităților de procesare fonologice, în orice etapă s-ar afla copilul: de prelexie sau de lexie! În acest scop, proiectați activități sub formă de jocuri care să vizeze:

Sesizarea rimei

- a recunoaște cuvintele care rimează, a da exemple de cuvinte care rimează cu un cuvânt dat ;

Analiză și sinteză: propoziție – cuvinte; cuvinte- propoziție

- a număra cuvintele din propoziții ; a forma propoziții dintr-un anumit număr de cuvinte pornind de la cuvinte cheie, a completa propoziții lacunare;

Analiza și sinteza fonetică cuvânt – silabe; silabe– cuvânt

– a despărți corect cuvintele în silabe; a da exemple de cuvinte care încep cu o anumită silabă; a compune cuvinte din silabe date;

Analiza și sinteza fonetică silabă – sunete;

sunete- silabă

– a identifica toate sunetele unui cuvânt; a compune silabe din sunete date;

Diferențierea fonemelor

– a diferenția consoanele surde de cele sonore, a diferenția consoanele cu punct de articulare apropiat;

Manipularea fonemelor

– a înlocui un anumit sunetul într-un cuvânt dat cu un alt sunet, gășind cuvântul nou rezultat; a omite un anumit sunet din cuvânt , gășind cuvântul nou rezultat; a introduce un anumit sunet în cuvânt , gășind cuvântul nou rezultat.

Cuvintele date copilului pentru analiză, trebuie atent selectate, în funcție de gradul de dificultate pe care îl prezintă, astfel încât dezvoltarea abilităților de procesare fonologică să se facă într-un mod natural, cursiv.

Este mult mai ușor pentru copii să identifice cuvintele care încep sau se termină cu aceleași sunete, să izoleze sunetele inițiale și finale din acestea, să facă apoi o clasificare în funcție de acest criteriu, dacă cuvintele date spre analiză rimează.

RIMA!

Spre exemplu:

- Analiza cuvintelor prezentate va fi făcută mult mai ușor dacă acestea se termină cu același sunet, de exemplu: “rac”, “sac”, față de “rac”, “pic”;
- ☆ copilul va identifica mult mai ușor care este primul sunet din cuvântul “spin” (prelungindu-se pronunția sunetului “s”, în momentul rostirii) dacă acesta îi va fi prezentat alături de cuvântul “pin”;
 - ☆ copilul va identifica mult mai ușor care este al doilea sunet din cuvântul “trei” dacă acesta îi va fi prezentat alături de cuvântul “tei”;
 - ☆ vor fi identificate mult mai ușor cuvintele care se termină cu același sunet, dacă sarcina va cuprinde cuvintele: “suc”, “leu”, “duc”, decât în seria de cuvinte: “suc”, “leu”, “mic”.

Țineți cont de nivelul de complexitate a sarcinilor cerute:

Sarcinile de
identificare trebuie
solicitate înaintea celor
de exemplificare!

Sarcinile de
analiză trebuie solicitate
înaintea celor de
sinteză!

Acordați o atenție sporită dezvoltării psihomotricității copilului! Activitățile desfășurate în acest sens vor urmări formarea a trei comportamente: de identificare, discriminare și operare.

Exemple de activități:

Pentru coordonarea oculo-motorie:

Jocuri de coordonare oculo-motorie - așezarea pionilor pe tăbliță/ a mărgelilor pe ață; simulare de cusături; parcurgerea unui traseu conturat cu degetul/ creionul, contururi după șablon; colorare, decupare, confecționarea unor modele prin decupaje de forme și culori etc.

Pentru organizare a schemei corporale și a lateralității:

Jocuri perceptiv-motrice - sinteză perceptuală: puzzle pe schemă corporală; joc "Așează obiectul unde spun eu!" (la stânga - la dreapta; în față - în spate); exerciții de identificare a poziției corpului în imagini și de redare a acestuia ("Siluete în mișcare"); de completare a unor suporturi lacunare ("Siluete lacunare"); modelare „Omulețul” din plastilină; jocuri de mișcare ritmate ("Bate la fel ca mine!").

Pentru formarea conduitelor perceptiv-motrice de bază (culoare, formă, mărime):

Jocuri perceptiv-motrice în plan obiectual și imagistic - de identificare și discriminare a obiectelor după criteriile: culoare, mărime, formă ("Cuburile colorate"; "Încercuiește obiectul!", "Sortează după mărime!" etc.); de ordonare/ seriere după criteriul mărimii:

“Piticii din poveste!”; jocuri de construcție - alcătuire de modele în plan obiectual/imagistic după unul sau mai multe criterii; exerciții de redare a conturului pe bază de șablon, etc.

Pentru orientarea, organizarea și structurarea spațio-temporală

Jocuri perceptiv-motrice – de localizare a poziției unui obiect în raport cu schema corporală și, respectiv, în relație cu alte obiecte; de poziționare a obiectelor din mediul apropiat; de redare a poziției în plan imagistic (desenare de figuri geometrice după cerințe: “Omida”; “Casa” etc); exerciții de memorare a zilelor săptămânii, de asociere a momentelor zilei cu activitățile corespunzătoare (“Orarul în imagini”), de asociere a vestimentației specifice unui anotimp cu genul corespunzător (fată-băiat), de ordonare a imaginilor corespunzătoare secvențelor dintr-o poveste cunoscută.

Pentru orientarea dreapta-stânga și orientarea în spațiul grafic puteți folosi elemente de sprijin:

* mânuța dreaptă desenată / lipită pe partea dreaptă a mesei copilului, pe tablă, pe pagina cărții;

* inima desenată / lipită în partea stângă a mesei copilului, pe tablă, pe pagina caietului;

Utilizați contexte variate de învățare, metode și suporturi diferite, astfel încât învățarea să aibă un explicit caracter

multisenzorial!

Învățarea trebuie să fie atractivă: însușirea sunetelor / literelor / silabelor se poate realiza sub forma de joc/ poveste ; orele pot fi structurate în forma unui mozaic: citire (cartonașe cu cuvinte, cartonașe cu silabe), dezvoltarea vorbirii pe baza ilustrațiilor și jucăriilor manevrabile, dezvoltarea orientării în spațiu, dezvoltarea simțului ritmic, etc.

**DACĂ ÎNVĂȚAREA ESTE PERCEPUTĂ
CA O OBLIGAȚIE NEPLĂCUTĂ,
COPILUL VA RENUNȚA !**

Notele trebuie să reflecte și modul în care copilul participă la orele de curs. Astfel, cresc șansele copiilor cu dislexie de a avea succes.

Administrarea în timpul testării a foilor scrise, ar trebui să constituie o metodă prin care se evită necesitatea de a copia de pe tablă subiectele date. Copiii dislexici ar trebui să beneficieze de mai mult timp în rezolvarea probelor scrise.

Oferiți în fiecare zi, oportunități pentru scrierea integrată natural în viața copilului , într-o varietate de forme, cum ar fi:

Scriere într-un jurnal, trimiterea unui e-mail, scrierea sau copierea unei liste de activități , scrierea pe un calendar mare de perete, compunerea unor scrisori de mulțumire

Încurajați punerea întrebărilor de auto-monitorizare, de tipul:

"Oare ce citesc are sens?" "Ce cred că se va întâmpla în continuare", " Există cuvinte pe care nu le înțeleg? " Pot sa îmi dau seama ce înseamnă cuvintele din context? "

Propuneți copilului să-și noteze cuvintele necunoscute într-un DICȚIONAR PERSONAL:

Scrierea frazei care conține cuvântul necunoscut, numărul de pagină, o presupunere despre sensul acestui cuvânt, o definiție din dicționar și o nouă propoziție folosind cuvântul respectiv.

Oferiți copiilor posibilitatea de a alege ceea ce vor să

citească, selectând din anumite genuri, teme și subiecte.

Implicarea activă în selecția textelor susține interesul copilului și îl motivează în efortul pentru înțelegerea celor citite.

Dupa lectură, puteți sugera compunerea unui final alternativ pentru poveste sau scrierea unei continuări; jucarea un rol dintr-o scenă cheie. Provocați elevii să tragă concluzii din text (de exemplu, "Cum credeți că se simte personajul principal?" "Ce crezi că ai fi făcut tu în situația respectivă").

Atunci când copilul face o greșeală în citire, este important să nu vă arătați supărat sau să-l pedepsiți. Folosiți cuvântul „scăpare” în locul cuvântului „greșeală”, sau spuneți de exemplu, „atenție” și indicați cuvântul citit greșit. Copilul va trebui să citească din nou cuvântul. Ajutați-l pe copil despărțind cuvântul în silabe sau evidențiindu-i o literă dificilă. Este important pentru copil să se simtă acceptat și nu supus presiunii.

**Accentul trebuie pus pe reușită,
astfel încât cititul să devină o plăcere!**

BIBLIOGRAFIE

- Albu, A., Albu, C. *Psihomotricitate*, Editura Spiru Haret, Iași, 1999
- Bartok, E, coordonator, *Eu citesc mai bine! Îndrumător pentru tratarea tulburărilor lexico-grafice*, Editura Tîrgu Mureș, 2010
- Burlea , G. , Burlea, M. (coord.), *Dicționar explicativ de logopedie*, Editura Polirom, Iasi, 2011
- Burlea, G. , *Tulburările limbajului scris-citit*, Editura Polirom, Iași, 2007
- Verza, E., *Tratat de logopedie*, Editura Fundației Humanitas, București, 2003
- www.cogneurosociety.org/dyslexia_myths, Getting Past Dyslexia Myths: How Neuroscience Has Helped ,Priya Kalra,
- www.dyslexia.yale.edu/Myths.html
- www.dyslexiahelp.umich.edu/professionals/dyslexia-school/strategies-for-teachers, Strategies for Teachers
- www.dyslexia.com/famous.htm

db
pq
3E

pq
bd
3E

Ghidul părinților

Inspectoratul Școlar Județean
Iași

Realizatori

Murat BAŞÇİFTÇİ

Mine MALKOÇ

Uğur BALCI

Ayşe DEDE

Ramazan Cem GÖK

Direcția pentru educație-Isparta, Turcia

www.isparta.meb.gov.tr

**Inspectoratul Școlar Județean
Iași**

Când afli că propriul tău copil suferă de dislexie, fie trăiești o experiență copleșitoare, fie, în multe cazuri, simți o ușurare imensă, pentru că înțelegi, în sfârșit, cu ce se lupta copilul tau.

Ce este dislexia?

“Dislexia constă într-o dizabilitate a învățării, fiind o combinație de calități și imperfecțiuni care afectează procesul de învățare.” Mai exact, copilul care are dislexie învață în alte moduri, diferite de cele în care învață ceilalți copii.

Dislexia este o dizabilitate de învățare

- Are origini de ordin neurologic
- Se caracterizează prin dificultăți în citirea și scrierea fluentă
- În mod evident, aceste dificultăți influențează procesul academic, progresul școlar
- Cu toate acestea, dislexicii nu prezintă și alte dizabilități complementare, care să ateste/să ilustreze într-un mod evident faptul că suferă de dislexie.

În accepțiunea Asociației Internaționale a Dislexiei (IDA) (Consiliul director, 2002; Lyon, Shaywitz & Shaywitz, 2003): “Dislexia este o dizabilitate specifică învățării caracterizată prin dificultăți la citirea și scrierea fluentă, la recunoașterea literelor, dificultăți la recunoașterea cuvintelor, silabisirea incorectă, capacitate redusă de decodare, în ciuda frecventării asidue a cursurilor, în absența altor dizabilități cognitive sau a unui deficit la nivelul inteligenței.” Consecințele secundare pot include probleme la citire, în general, probleme de înțelegere și experiență redusă de cititor, ceea ce poate avea consecințe negative asupra dezvoltării vocabularului și asupra acumulării de cunoștințe.

Sensul primar al termenului

- Dislexia a fost identificată de Oswald Berkhan în 1881, dar termenul *dyslexia* a apărut în 1887, creat de Rudolf Berlin, un oftalmolog din Stuttgart. Acesta a folosit termenul pentru a se referi la un băiat care prezenta o tulburare severă a capacității de asociere la citire și la scriere, în ciuda faptului că poseda abilități de ordin intelectual și fizic la toate celelalte tipuri de activități.
- În 1896 W. Pringle Morgan, un medic de origine britanică, a publicat descrierea unei tulburări de citire/de învățare într-un raport pentru Jurnalul Medical Britanic cu titlul "Congenital Word Blindness" ("Orbirea congenitală. Atunci când nu vezi cuvântul"). Acesta descria cazul unui băiat de 14 ani care, deși nu învățase să citească, arăta un nivel normal de inteligență și era în general adeptul altor tipuri de activități, tipice pentru copiii de vârsta sa.

Care sunt cauzele dislexiei?

Dislexia dobândită:

se dezvoltă ca o consecință a unui atac cerebral, accident rutier, traumă sau alt tip de afectare a creierului.

Dislexia ereditară:

se dezvoltă din primii ani de viață, iar unele semne pot fi vizibile încă de la naștere.

Totuși, în ambele cazuri se observă dificultăți de exprimare și învățare/studiu.

Cine poate fi afectat de dislexie?

Până la 10% din populație poate suferi într-o anumită măsură de dislexie sau poate întâmpina anumite dificultăți în învățare. În cele mai multe cazuri este vorba despre forme ușoare, astfel încât elevul se poate descurca în clasă. În unele cazuri, însă, este nevoie de un ajutor suplimentar, din partea coordonatorului pentru educație specială din școală.

Numărul băieților care au anumite dificultăți în învățare este mai mare decât al fetelor; în unele cazuri dislexia este moștenită, iar un copil dislexic are, în general, un părinte dislexic. În Regatul Unit al Marii Britanii, 1 persoană din 10 este afectată

de dislexie. Multe persoane care suferă de dislexie sunt foarte inteligente, astfel încât se obișnuiesc să învețe în alte moduri. Este posibil să ai pe cineva în familie, să ai un prieten sau o cunoștință care suferă de dislexie.

"Prietena mea are dislexie și de aceea nu poate citi foarte bine, așa că o ajut de câte ori ne întâlnim la bibliotecă. Ea mă ajută când ieșim cu bicicletele pentru că știe foarte bine să meargă cu bicicleta. Când vine la mine, jucăm piese de teatru cu vrăjitoare."

Tanya, 11 ani

Caracteristicile unui copil dislexic

Caracteristici generale

- Probleme la scriere
- Probleme grave la silabisire
- Citește într-un ritm lent/citește greu
- Dificultăți în înțelegerea și scrierea într-o altă limbă
- Dificultăți la citirea cuvintelor separat, unul câte unul
- Dificultăți în învățare atunci când trebuie să silabisească cuvinte
- La citire – sare litere și/sau nu poate citi unele

Caracteristici particulare

- Dificultăți la matematică, mai ales în învățare și când trebuie să își amintească reguli de calcul sau tabla înmulțirii
- Dificultăți care țin de înțelegerea sarcinii de lucru și urmărirea unor secvențe mai complexe în timpul activităților ce presupun rezolvarea unor probleme
- Dificultăți de înțelegere a unui text scris
- Dificultăți în exprimarea orală
- Dificultăți de înțelegere în cazul orientării în spațiu (inclusiv atunci când trebuie să indice dreapta/stânga)

- litere
- Inversează locul literelor în cuvânt
- Dificultăți în găsirea direcției și la citirea unei hărți
- Dificultăți în perceperea limbajului musical/ ritmului

Cum pot ști dacă propriul meu copil este dislexic?

Dacă ... copilul meu:

ÎNAINTE de a învăța să citească și să scrie DUPĂ ce a învățat să citească și să scrie

- are un istoric genetic legat de dislexie
- a învățat să vorbească mai târziu decât era de așteptat
- are dificultăți în a găsi rima cuvintelor de tipul ”tüp” și “küp”
- are probleme de verbalizare
- confundă literele care au forme asemănătoare, cum ar fi b/d/p, w/m, h/n, f/t) și le citește greșit
- nu poate citi corect, fără greșeli
- nu-și poate aminti cuvinte din vocabularul de bază
- are dificultăți la citirea unor cuvinte noi
- schimbă locul literelor, al cuvintelor și al numerelor
- citește într-un ritm lent
- are dificultăți în înțelegerea conținuturilor pe care le citește
- nu poate face diferența între dreapta și stânga
- are un scris ilizibil și dezordonat
- are dificultăți la pronunția cuvintelor, întrucât schimbă locul literelor/al silabelor, iar uneori nici nu le poate pronunța

ÎNAINTE de a învăța să citească și să scrie DUPĂ ce a învățat să citească și să scrie

- are probleme atunci când trebuie să recunoască literele
- are dificultăți în asocierea sunetelor cu literele corespunzătoare
- are dificultăți la rezolvarea unei probleme simple, mintale, de matematică
- nu poate preciza cât este ceasul și nu poate înțelege în ce moment al zilei se află (ce oră este)
- are dificultăți când trebuie să-și amintească ordinea literelor în alfabet, zilele săptămânii și lunile anului
- are dificultăți atunci când apucă creionul
- are probleme de coordonare a mișcărilor
- are dificultăți când prinde, lovește sau când aruncă o minge
- are dificultăți când sare și când se leagănă

Ce să fac în cazul în care copilul meu este dislexic?

- Sprijiniți-l, astfel încât să-l ajutați să își păstreze stima de sine
- Ascultați-vă fiul ori fiica ...aflați care este metoda care dă rezultate atunci când vine vorba de învățare
- Dacă există dificultăți, acționați proactiv, încercând să găsiți moduri creative de a soluționa problemele
- Țineți cont de succesele pe care le obține, evidențiați-le și lăudați-l
- Tratați-l pe copilul dvs. ca pe o ființă unică, de succes ... ajutați-l să își dezvolte punctele forte și talentele, atât

în privința învățării, cât și în privința activităților extrașcolare

- Lăsați-l să aleagă – să decidă dacă vrea sau nu vrea să fie ajutat
- Ajutați-l să își planifice, să-și organizeze învățarea, să o conștientizeze și să recapituleze (mai ales atunci când are examene)
- Folosiți un cronometru pentru a păstra măsura temelor, atât pentru folosul său, cât și al dvs.
- Păstrați o legătură strânsă cu școala prin e-mailuri, stabilind un program de învățare acasă sau prin întâlniri periodice cu profesorii
- Identificați modalități care să-l ajute să își înregistreze ideile
- Colaborați la corectarea lucrărilor sale – consultați-vă cu profesorii asupra modului ideal de a face acest lucru – uneori mai puțin este mai bine!
- Ajutați-l să-și descopere priceperea în sport, artă muzică, mecanică etc.
- Organizați-i activitățile de acasă
- Dați-i numai o singură indicație de fiecare data când comunicați
- Întăriți-i încrederea în sine
- Asigurați-i condiții optime de învățare, astfel încât să nu fie deranjat (calm, liniște)
- Ajutați-l să se organizeze atunci când are teme foarte lungi
- Cooperati permanent cu profesorii lui
- Țineți-l departe de grijele dvs., pentru a nu determina o accentuare a problemelor pe care le are.
-

Părinți! Este bine ...

- Să vă sprijiniți copilul când trebuie să facă față unor situații mai greu de gestionat
- Să îi reliefați și dezvoltați talente, aptitudini, punctele forte
- Să-i identificați stilul de învățare (vizual, kinestezic, auditiv)
- Să nu îl comparați niciodată cu alți copii
- Să armonizați dezvoltarea intelectuală, studiul, cunoașterea, cu dezvoltarea afectivă, comunicarea cu ceilalți, starea de fericire

Nu uitați care este principalul dumneavoastră scop: acela de a va sprijini copilul, atât din punct de vedere social, cât și emoțional!

Această publicație a fost realizată în cadrul proiectului Erasmus+
“Hidden stars“ 2014-1-TR01-KA201-013001.

Publicația reflectă numai punctul de vedere al autorilor și Comisia
nu este responsabilă pentru eventuala utilizare a informațiilor pe
care le conține.

Inspectoratul Școlar Județean
Iași